

dr hab. Małgorzata Nowak-Barcińska
Katedra Języka Polskiego

Recenzja pracy doktorskiej p. mgr **Weroniki Kosmalskiej**

Analiza genologiczna preambuł polskich aktów prawnych z lat 1918–2018 ze szczególnym uwzględnieniem wpływu ich budowy składniowej na prezentowane wartości

Przed szczegółowszym przedstawieniem oceny obszernej dysertacji (s. 687) p. mgr Weroniki Kosmalskiej, stwierdzić należy, że w eksplorowanej od lat (w różnych perspektywach i metodologiach) przestrzeni badawczej, jaką stanowią dawne i współczesne teksty prawne, p. Kosmalska znalazła pole jeszcze nie w pełni niezagospodarowane. Jej uwagę zwróciły preambuły poprzedzające akty prawa – gatunek wypowiedzi wymykający się prostym klasyfikacjom. Ogląd materiału i literatury przedmiotu doprowadził Doktorantkę do stwierdzeń, iż „dotąd nie powstała praca poświęcona preambułom jako gatunkowi tekstu (prawnego). Nie ustalono także dotychczas skali stosowania przez prawodawcę preambuł w stuleciu 1918–2018 oraz nie przeprowadzono statystycznych badań składniowych wskazanego materiału” (s. 46). Z tej racji Jej praca, stanowiąca usytuowany w szerokim interdyscyplinarnym kontekście opis gatunku, już ma znamiona wkładu w dyscyplinę. Uzupełnić należy, że swój sąd p. Kosmalska wyprowadzała także na podstawie swoistych badań pilotażowych – autorskich opracowań poprzedzających opiniowaną syntezę (zob. W. Kosmalska, *Analiza genologiczna preambuł polskich ustaw zasadniczych z lat 1918–2018*, „Poznański Półrocznik Językoznawczy”, 2022, nr 1, s. 35–58; W. Kosmalska, *Preambuły polskich aktów prawa z lat 1918–1939 – genologiczne rozważania*, [w:] *Gatunki w kulturze. Tom 1: Genologiczne konteksty*, pod red. A. Krawczyk-Łaskarzewskiej, P. Przytuły, Olsztyn 2024, s. 15–30).

Podstawa materiałowa i cel pracy

Podstawę materiałową dysertacji p. Kosmalskiej tworzy korpus 309 preambuł polskich aktów prawa z lat 1918–2018. Zbiór jest kompletny, tzn. Doktorantka objęła badaniem wszystkie preambuły z okresu wskazanego stulecia. Analiza – co zaznaczono i uzasadniono – została ograniczona do preambuł poprzedzających akty prawa powszechnie obowiązującego na terenie całego kraju (zob. s. 29). Materiał został uporządkowany w kluczu formalnym (preambuły rozporządzeń, dekretów, ustaw, w tym ustaw konstytucyjnych oraz ustaw zasadniczych – konstytucji) oraz chronologicznym (zob. s. 29). Drugie z kryteriów uwidocznili znaczącą dysproporcję źródeł: okres 1918–1939 przyniósł 15 aktów prawa poprzedzonych preambułami (1 konstytucja, 3 ustawy, 10 dekretów oraz 2 rozporządzenia), okres 1944–1989 natomiast 243 takie akty (1 konstytucja, 2 ustawy konstytucyjne, 157 ustaw, 54 dekrety oraz 29 rozporządzenia), okres 1990–2018 (z umownym zamknięciem) 51 preambuł (1 konstytucja, 1 ustawa konstytucyjna, 48 ustaw oraz 1 rozporządzenie). Szczegółowy wykaz materiału badawczego p. Weronika Kosmalska zawarła w spisie umieszczonym na końcu pracy.

Wszystkie analizowane w pracy jednostki to teksty upublicznione drukiem (materiał badawczy został pozyskany przez Doktorantkę na drodze kwerendy w Dzienniku Ustaw obejmującym akty prawa z lat 1918–2018, zob. s. 29).

O ile wydobycie materiału badawczego z Dziennika Ustaw nie stanowiło szczególnego wezwania, o tyle zgromadzenie obszernej, wielodyscyplinowej literatury przedmiotu już tak (dla przykładu wymienimy tu choćby materiały zawarte w różnego rodzaju środowiskowych pismach z okresu dwudziestolecia międzywojennego typu „Gazeta Sądowa Warszawska”, „Gazeta Administracji i Policji Państwowej”, „Przegląd Notarialny”). I już tu zaznaczyć można, że literatura dobrana jest dobrze, dobrze też została wykorzystana. (Wykaz bibliograficzny bez źródeł zamyka się w liczbie 997 pozycji, liczba przypisów to 1321).

Celem dysertacji, zwerbalizowanym przez Doktorantkę wprost we wstępie do opracowania (paragraf 3.2. *Założenia i cele badawcze*), była rekonstrukcja wzorca gatunkowego preambuły: „Przedmiotem niniejszych badań będą preambuły polskich aktów prawa z lat 1918–2018. Zostaną one poddane analizie genologicznej w kształcie nadanym jej

przez Marię Wojtak w celu ustalenia wzorca kanonicznego gatunku, jakim jest preambuła, a także, by przeanalizować kierunki przemian preambuł na przestrzeni wskazanego w tytule stulecia.” (s. 47). Prezentacja celu pracy połączona została z jej osadzeniem subdyscyplinowym. Wstęp do dysertacji przynosi też satysfakcjonującą prezentację metodologii badawczej – poza instrumentarium genologicznym (genologia lingwistyczna) Doktorantka przybliży wykorzystywane metody analizy składniowej (składnia tradycyjna i semantyczna) oraz aparat pojęciowy aksjolingwistyki zaproponowany przez Jadwigę Puzyninę.

Praca została zrealizowana przy wykorzystaniu metodologii badawczej Marii Wojtak. W tym miejscu zaznaczyć też trzeba, że p. Kosmalska – w mojej opinii – zrealizowała zamierzony cel pracy i wykazała się dobrym opanowaniem przyjętego (zastanego) instrumentarium badawczego.

Struktura i zawartość pracy

Część wstępna opiniowanego studium (*Wprowadzenie*, s. 7-78) zorganizowana jest w całościach: *Preambuła jako element aktu prawa* (1), *Materiał badawczy* (2), *Teoretyczne podstawy pracy* (3), *Metodologia badań* (4). Uporządkowana historycznie główna część dysertacji zbudowana jest paralelnie – rozdział I (*II Rzeczypospolita*, s. 79-246) obejmuje jednostki: *Tło polityczne, społeczne, gospodarcze i kulturowe* (1), *Zasady techniki prawodawczej w II Rzeczypospolitej* (2), *Polski język prawny dwudziestolecia międzywojennego* (3), *Aksjologia prawodawcy II Rzeczypospolitej* (4), *Analiza genologiczna preambuł polskich aktów prawa z lat 1918-1939* (5); rozdział II (*Polska Rzeczypospolita Ludowa*, s. 247-406): *Tło polityczne, społeczne, gospodarcze i kulturowe* (1), *Zasady techniki prawodawczej w PRL* (2), *Polski język prawa doby PRL a zjawisko nowomowy* (3), *Aksjologia prawodawcy PRL* (4), *Analiza genologiczna preambuł polskich aktów prawa z lat 1944-1989* (5); rozdział III (*III Rzeczypospolita*, s. 407-578): *Tło polityczne, społeczne, gospodarcze i kulturowe* (1), *Zasady techniki prawodawczej w III RP* (2), *Polski język prawa w III RP* (3), *System aksjologiczny prawodawcy III RP* (4), *Analiza genologiczna preambuł polskich aktów prawa z lat 1990-2018*

(5). Część podrozdziałów dzieli się na tytułarnie wyodrębnione całości niższego rzędu. Dysertację zamyka *Zakończenie* (s. 579-610) tworzone przez jednostki *Wyznaczenie wzorca gatunkowego preambuły* (1) oraz *Postulaty badawcze* (2). Właściwe pracy naukowej dopełnienie stanowią wykazy: *Bibliografia* (s. 611-667), *Spis tabel* (s. 668-670), *Spis rysunków* (s. 671), *Spis materiału badawczego* (s. 672-687).

Przyjęta w układzie pracy zasada paralelizmu ma konsekwentne odzwierciedlenie w metodologii lustrzanych jednostek.

Sprawozdawcze i teoretyczne części dysertacji p. Kosmańskiej przynoszą stosowne dane historyczne, przegląd definicji i stanowisk badawczych oraz informacje metodologiczne. Podkreślić tu należy sprawozdawczą umiejętność Doktorantki, przejawiającą się m.in. w syntetyzowaniu, zachowaniu właściwych proporcji cytowań oraz spójności wyводу.

W całej pracy teorię ilustrują przykłady pochodzące ze źródeł. Komentując pewne jednostki, nie boi się wystąpić w charakterze arbitra, pokazywać językowe niedostatki prawodawców i/lub rozstrzygać o ich poprawności. Ten aspekt ujawnia też „misyjny” charakter pracy Doktorantki (por. „Ostatnie dwa postulaty wychodzą poza mury uniwersytetu i związane są z misyjnym aspektem niniejszej rozprawy, jakim jest podniesienie kompetencji językowej prawników oraz kompetencji w zakresie języka prawa społeczeństwa”, s. 609), towarzyszącą Jej drugoplanowo myśl o poprawnym, nieskomplikowanym, a przy tym precyzyjnym przekazywaniu treści przez akty prawa, w szerszym kontekście dążeń nurtu prostego języka polskiego w urzędzie. To idealistyczne (?) podejście Doktorantka formułuje m.in. w wypowiedzi: „Wydaje się, że prawo czytelne, przystępne dla adresata, to prawo, które ma szansę być respektowanym” (s. 8).

Analizy zwarte w pracy w skali globalnej cechuje wnikliwość. Dysertacja pokazuje zarazem skalę badań p. Kosmańskiej oraz Jej orientację w literaturze przedmiotu i metodologiach właściwych – na co już zwrócono uwagę – genologii lingwistycznej, składni stylistycznej oraz aksjolingwistyki z jednej strony, z drugiej zaś historii myśli prawniczej i zasad techniki prawodawczej.

Czynności analityczne w poszczególnych rozdziałach przeprowadzane są paralelnie i konsekwentnie, co też już zaznaczono. Przykładowo w odniesieniu do aspektu poznawczego preambuły jest to: 1) przytoczenie preambuły; 2) rozpisanie jej na wypowiedzi składowe; 3) analiza poszczególnych wypowiedzi w oparciu na ustalenia składni semantycznej (zob. np. 5.4. *Aspekt poznawczy*, w rozdziale II, s. 344-388).

Odbiór pracy ułatwiają syntetyzujące przejrzyste tabele (zob. zwłaszcza *Tabela 35. Cechy wzorca kanonicznego preambuły poprzedzającej polskie akty prawa z lat 1918–2018*, s. 601).

Uprzedzając właściwą ocenę, zaznaczyć należy, że dokonane przez Doktorantkę analizy falsyfikują stereotypowe postrzeganie preambuł: „[...] wszystkie uroczyste wstępy ustaw zasadniczych z lat 1918–2018 stanowią alternację gatunku. Zatem te preambuły, które najsilniej zakorzenione są w społecznej świadomości, które często stanowią swoisty wzór gatunku, nie są jego typową realizacją, lecz zawierają ilościowe i jakościowe przekształcenia w zakresie struktury, relacji nadawczo-odbiorczych, intencji prawodawcy, prezentowanych wartości oraz wykorzystanych środków stylistycznych” (s. 604).

Ocena pracy, uwagi i postulaty

Dokonany z perspektywy lingwistycznej ogląd pracy p. mgr Weroniki Kosmalskiej pozwala na konstatację, iż w opiniowanej dysertacji został zrealizowany jej założony cel, jest to praca o dużej wartości poznawczej, niemal nienaganna formalnie. Struktura dysertacji jest właściwa i zgodna z przyjętą koncepcją badawczą. Doktorantka, posługując się poprawnym i komunikatywnym językiem, dobrze wyjaśniła lub doprecyzowała wykorzystane w pracy pojęcia, w tym podstawowe dla niej – *preambuły* (por: „W niniejszej rozprawie termin preambuła używany zatem będzie dla oznaczenia tekstu prawnego stanowiącego integralną część aktu normatywnego znajdującego się między jego tytułem a częścią artykułowaną, przepisami merytorycznymi, początkiem pierwszego artykułu bądź paragrafu zawierającego przynajmniej jeden ze wskazanych elementów: podanie celu stanowienia danego aktu, określenie ratio legis, przedstawienie historycznych okoliczności stanowienia prawa, przybliżenie historii

instytucji, państwa bądź narodu, wskazanie intencji prawodawcy, poinformowanie o systemie aksjologicznym, wskazanie przyczyn działania, podanie elementów merytorycznych danego aktu prawa bądź inne, wskazane przez prawodawcę”, s. 12). Z innych wymieńmy np. *prawodawcę faktycznego* („W niniejszej rozprawie prawodawca faktyczny jest utożsamiany z legislatorem, czyli osobą tworzącą, redagującą, opracowującą akt prawa. Prawodawca formalny to „podmiot wyposażony w kompetencje prawodawcze (parlament, rząd, minister) i dokonujący konwencjonalnego aktu stanowienia”, s. 49). Zastosowane przez Doktorantkę metody badawcze zostały użyte w sposób właściwy dla metodologii badań naukowych. Pani Kosmalska skrupulatnie przeanalizowała – w adekwatnym kontekście – interesujące ją wstępy do aktów prawa. Obszerna i – co zrozumiałe w z natury interdyscyplinowym kontekście pracy (poza lingwistyczno-prawnym także historycznym, socjologicznym i politologicznym) – zróżnicowana bibliografia została właściwie przełożona na wywód teoretyczny w całym studium.

W sensie ilościowym analiza poszczególnych komponentów wzorca gatunkowego (strukturalnego, pragmatycznego, poznawczego i stylistycznego) nie jest paralelna. Badawcze położenie nacisku na poziom strukturalny i poznawczy jest charakterystycznym – autorskim – rysem opiniowanej pracy, podkreślonym w jej tytule („[...] ze szczególnym uwzględnieniem wpływu ich budowy składniowej na prezentowane wartości”). Samoświadomość badawczą podkreśla też p. Kosmalska w paragrafie 3.2. *Wprowadzenia (Założenia i cele badawcze)*: „W ramach analizy genologicznej uwaga autorki w szczególności skupia się na analizie składni preambuł. Kolejnym celem jest bowiem przedstawienie charakterystyki składniowej uroczystych wstępów. Postawione zostaną pytania: czy w badanych tekstach występują cechy wspólne składniowego ukształtowania analizowanych tekstów, jakie funkcje stylistyczne pełnią poszczególne struktury syntaktyczne w danych preambułach, czy zaobserwować można jakieś tendencje składniowe na przestrzeni stu lat w badanych tekstach” (s. 47). Przytocznie pokazuje zarazem umiejętność stawiana pytań badawczych.

O ile zwrot ku aksjologii nie dziwi, o tyle położenie w analizie gatunku nacisku na składnię częste nie jest (podobnie jak w szeroko pojętej stylistyce). Akcent składniowy skutkuje

(koniecznym) sięgnięciem także po metody statystyki składniowej jako „podstawy badania struktury (składni) preambuł” (s. 63). Wcześniej zaznaczano już uwidocznione w pracy metodologiczne instrumentarium składni tradycyjnej i semantycznej – jest ono wykorzystywane przez panią Kosmalską do badania wartości wpisanych w teksty preambuł.

Nie sposób doszukać się w opiniowanej pracy konstatacji intuicyjnych, sądów, które należałoby przyjąć na wiarę. Doktorantka skrupulatnie waży (słowa) oraz mierzy (składniki i wypowiedziana, por.: „W niniejszej rozprawie badaniu poddane zostaną następujące parametry: 1. udział wypowiedzi pojedynczych oraz złożonych w ogólnej liczbie wypowiedzi, 2. udział parataksy i hipotaksy w ogólnej liczbie połączeń wypowiedzi złożonych, 3. udział poszczególnych rodzajów połączeń w ogólnej liczbie połączeń parataktycznych, 4. udział poszczególnych rodzajów połączeń w ogólnej liczbie połączeń hipotaktycznych, 5. udział wypowiedzi o poszczególnej liczbie stopni hipotaksy w ogólnej liczbie wypowiedzi oraz średnia liczba stopni hipotaksy w wypowiedzeniach złożonych (profil nawarstwienia wypowiedzi złożonych), 6. liczba wypowiedzi składowych w wypowiedzeniach złożonych (rozstęp) i średnia liczba wypowiedzi składowych w wypowiedzeniach złożonych (rozbudowa linearna wypowiedzi złożonych), 7. długość wypowiedzi pojedynczych i składowych mierzona liczbą składników (rozstęp) i średnia długość wypowiedzi pojedynczych i składowych mierzona liczbą składników i składowych), (rozbudowa linearna wypowiedzi pojedynczych 8. udział wypowiedzi pojedynczych i składowych o poszczególnych zakresach rozbudowy linearnej ujętej w 5 klas długości w ogólnej liczbie wypowiedzi pojedynczych i składowych, 9. liczba poziomów rozbudowy strukturalnej (rozstęp) i średnia liczba poziomów rozbudowy strukturalnej wypowiedzi pojedynczych i składowych (profil nawarstwienia wypowiedzi pojedynczych i składowych), 10. udział poszczególnych określeń w wypowiedzeniach w ogólnej liczbie określeń” (s. 74). Co jednak automatycznie nie znaczy, że wszystkie wyniki Jej analiz są bezdyskusyjne. Miary własne p. Kosmalska konfrontuje z danymi z literatury przedmiotu (teksty naukowe, proza Gombrowicza, utwory Prusa, utwory Żeromskiego, proza artystyczna XX-lecia, akty prawa) – na pierwszy rzut oka takie zastawienie (poza odwołaniem do autorskiego, związanego z prawnym kontekstem,

tekstu: W. Kosmalska, *The Syntax of Selected Legal Acts* [w:] *The Book of Articles National Scientific Conference „Knowledge – Key to Success”, pod red. N. Kępczaka, P. Solarczyka, Promovendi Foundation Publishing 2022, s. 21–37*) może dziwić. W tabelach (zob. np. Tabela 1. *Udział wypowiedzeń pojedynczych i złożonych w ogólnej liczbie wypowiedzeń – II RP, s. 156; Tabela 2. Udział parataksy i hipotaksy w ogólnej liczbie połączeń wypowiedzeń złożonych – II RP, s. 159; Tabela 3. Udział poszczególnych rodzajów połączeń w ogólnej liczbie połączeń parataktycznych – II RP, s. 160* itd.) jednak liczby bronią się same, a syntaktyczna swoistość preambuł w kontekście innych wypowiedzi jawi się jako niesporna. Wyrazić tu należy p. Kosmalskiej słowa uznania – pracowitość związana z prowadzeniem badań stylistyczno-składniowych nie wymaga komentarza (tłumaczy jednak liczbę prac wykorzystujących w badaniach tego typu metody językoznawstwa statystycznego).

Odbiorca pracy p. Kosmalskiej, przechodząc wyznaczonym przez nią genologicznym duktem usytuowanym w szerokim kontekście historyczno-kulturowym (nieco obciążającym studium), zyskuje solidne kwantum wiedzy. W tym miejscu przywołać można myśl Stanisława Kamińskiego: „[...] celem nauki nie jest gromadzenie informacji, nawet jeśli są ciekawe i pożyteczne, ale przede wszystkim rozwiązywanie zagadnień” (S. Kamiński, *Nauka i metoda. Pojęcie nauki i klasyfikacji nauk*, Lublin 1992, s. 203). Pani Kosmalska informacji zgromadziła wiele (nie wszystkie muszą trafić do potencjalnego druku). Co jednak istotniejsze, w opiniowanej dysertacji rozwiązała zagadnienie stanowiące cel badań, łączące się z pytaniem, czy można preambule przypisać gatunkowy charakter. W całości pracy „tekst minimalny”, uzasadniający zarazem w pełni tezę o genologicznej odrębności preambuły, tworzą jednostki: *Preambuła jako element aktu prawa* (s. 10-27), *Analiza genologiczna preambuł polskich aktów prawa z lat 1918-1939* (s. 147-246), *Analiza genologiczna preambuł polskich aktów prawa z lat 1944-1989* (s. 306-406), *Analiza genologiczna preambuł polskich aktów prawa z lat 1990-2018* (s. 470-578), *Wyznaczenie wzorca gatunkowego preambuły* (s. 579-606) – łącznie s. 251

Odrębną lekturową ścieżkę stanowić może (z powodzeniem mogący funkcjonować samodzielnie) wątek techniki prawodawczej: *Zasady techniki prawodawczej w II Rzeczypospolitej* (s. 107-117), *Zasady techniki prawodawczej w PRL* (s. 283-288), *Zasady*

techniki prawodawczej w III RP (s. 435-446), podobnie, poprzestając na wątkach stricte językowych i najbliższych im, temat języka prawa: *Polski język prawny dwudziestolecia międzywojennego* (s. 118-129), *Polski język prawa doby PRL a zjawisko nowomowy* (s. 288-301), *Polski język prawa w III RP* (s. 446-455),

Te potencjalne plany lektury pokazują wielowątkowość pracy p. Kosmalskiej i jej rozmach. Dodać można, że wskazane ścieżki wypreparowane z całości twarzą wystarczające (wyczerpujące) odrębne studia tematycznych zagadnień.

Wyżej podkreślałam już wysoką w mojej ocenie świadomość badawczą Doktorantki. Jej refleksem jest także możliwe więcej, co wyznaczyła też w drugim paragrafie zakończenia swej dysertacji (*Postulaty badawcze*, s. 607-609). Do dalszych eksploracji tematu gorąco zachęcam.

W tym miejscu postawić można pytanie, czy praca p. Weroniki Kosmalskiej ma słabe strony? Pewien niedosyt budzi w dysertacji analiza preambułowych wartości. Są one skrupulatnie zinwentaryzowane (por. np. przypisane do III RP liczne wartości określone przez Doktorantkę jako społeczno-obyczajowe: *demokracja, polskość, zasady konstytucyjne, pewność prawa, praworządność, prawo, prawa człowieka i obywatela, świadczenia publiczne, patriotyzm, Konstytucja, społeczeństwo obywatelskie, prawo międzynarodowe, sprawność działania władz państwowych, państwo (Rzeczpospolita Polska), gmina, zaufanie publiczne, wspólnota europejska (UE), tożsamość narodowa, dialog społeczny, repatriacja, obywatel, świadomość społeczna, wspólnota, równość, związki zawodowe, stowarzyszenia, etos społecznikowski, język polski, jedność, wytrwałość, sprawność, własność, stabilność, pamięć, praca, tradycja, aktywność, samodzielność, rodzina, opieka, troska, szacunek, współpraca, dzieci, stanowczość, nowoczesność, efektywność, konkurencja, gospodarka, konsumenci, środowisko, przyroda*, s. 563), zdefiniowane, zasadniczo jednak zanalizowane powierzchownie. Widzieć w tym można – pragmatycznie – zabieg celowy. Grupy wartości czy nawet pojedyncze wartości stanowić by mogły temat odrębnego studium. Gwoli precyzji powtórzyć tu trzeba, że Doktorantka wykazała się stosowną wiedzą teoretyczną z zakresu aksjolingwistyki – zna właściwą dla tematu literaturę przedmiotu o charakterze analitycznym i sama dostrzega problem (vide uwagi nt. wartości *polskość*, s. 537-538).

Szczegółowszego podsumowania domagałby się kluczowy dla dysertacji wątek wpływu składni na prezentowane w preambułach wartości.

Zastanawia dobór słowników wykorzystywanych m.in. do definiowania preambułowych wartości („Wszystkie przytaczane w niniejszej pracy definicje pochodzą ze Słownika języka polskiego PWN, <https://sjp.pwn.pl/> [SJP PWN] oraz Wielkiego słownika języka polskiego PAN, <https://wsjp.pl/> [WSJP PAN]”, s. 196) – wyrażnie asynchroniczny w odniesieniu do preambuł I analizowanego okresu. Domniemywać można, że przyświecała tu Doktorantce idea maksymalnego uspoźnienia instrumentarium badawczego. Decyzja jest jednak dyskusyjna.

Efektom układu paralelnego i dążenia do chirurgicznej wręcz precyzji w prezentacji podejmowanych poszczególnych kroków analitycznych jest wrażenie – podkreślam – powtórek, wybijające się zwłaszcza w odniesieniu do partii tekstu o podobnej treści (np. w paragrafach *Wstępne sygnały gatunkowe*).

Generalne, dostrzeżone przeze mnie usterki mają przede wszystkim charakter redakcyjny, formułuję je postulatywnie, przewidując druk rozprawy.

1. Spis materiału badawczego (wykaz źródeł) należałoby umieścić przed literaturą przedmiotu.
2. W kontekście uwag „[z]naczenie rzadziej prawodawca jako główne ich zadanie wskazywał przedstawienie merytorycznej zawartości aktu prawa (trzy teksty), historycznych okoliczności związanych z potrzebą ustanowienia nowego aktu prawa (jeden tekst), czy systemu aksjologicznego (trzy teksty)” (s. 471) zasadne byłoby zamieszczenie odsyłacza do konkretnego dokumentu prawa.
3. W spisie treści w odniesieniu do rozdziału III pominięta została część 5.4.1 *Podsumowanie*, wieńcząca analizę aspektu poznawczego preambuł z okresu 1990–2018 (w pracy s. 559-563).
4. W wypadku druku należy:
 - skorygować te partie tekstu, w których język źródła wpływa na autorską narrację (np. s. 136: „Państwo zapewniało opiekę moralną i pociechę religijną obywatelom znajdującym się w zakładach wychowawczych, koszarach, szpitalach, więzieniach czy przytułkach”;
 - poprawić błędy pisowniane i fleksyjne (np. s. 161: „Pośród wszystkich połączeń hiotaktycznych w analizowanych preambułach dominują jednak połączenia dopełnieniowe”;

s. 246: „Należy podkreślić fakt, że we wskazanym przedziale czasowym nie odnotowano wariantów adaptacyjnych preambu”; s. 261: „[...] utworzono Krajową Radę Sądownictw – organ, który miał przejąć uprawnienia związane z powoływaniem sędziów”; s. 36: „Jedynymi opublikowanymi pracami poświęconymi analizie genologicznej preambuł polskich ustaw zasadniczych są artykuły naukowe autorki niniejszej dysertacji”; s. 344: „Po raz kolejny podrozdział poświęcony aspektowi poznawczemu przeznaczony zostanie na zbadanie najdonioślejszego z punktu widzenia prawa elementu preambuł – wartościom wpisanym w ich tekst”);

– skorygować promilowe usterki interpunkcyjne (np. przypis 110, s. 30: „Nie oznacza to, iż rozpowszechniany jest pogląd jakoby III RP zakończyła się w 2018 r.”; s. 337: „Pochylając się nad relacjami nadawczo-odbiorczymi warto zwrócić uwagę na te elementy, które wpływać mogły na fortunność wypowiedzi nadawcy”);

– uspoźnić punkt cytowania (s. 24, s. 378);

– usunąć kursywę ze znaczników przypisu (np. s. 36);

– wyrównać przypisy (np. 171, s. 36).

Konkluzja końcowa

Lektura dysertacji p. mgr Weroniki Kosmalskiej przynosi dużą satysfakcję. Analizowane zagadnienia Doktorantka oświetla wieloaspektowo i poprawnie. Przedłożona mi do oceny rozprawa pt. *Analiza genologiczna preambuł polskich aktów prawnych z lat 1918–2018 ze szczególnym uwzględnieniem wpływu ich budowy składniowej na prezentowane wartości*, przygotowana pod kierunkiem dr hab. Małgorzaty Rybki, prof. UAM oraz prof. dra hab. Marka Smolaka, promotora pomocniczego, **spełnia wymogi** określone w art. 187 ustawy z 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*. Doktorantka udowodniła, że **dysponuje odpowiednią wiedzą teoretyczną z zakresu dyscypliny** oraz **potrafi samodzielnie prowadzić pracę naukową** – wykazała umiejętność konsekwentnego posługiwania się wybraną metodologią badawczą i budowania tekstu o charakterze teoretyczno-syntetyzującym.

INSTYTUT
JĘZYKOZNAWSTWA

KUL
1918

KATOLICKI UNIWERSYTET LUBELSKI JANA PAWŁA II
WYDZIAŁ NAUK HUMANISTYCZNYCH
INSTYTUT JĘZYKOZNAWSTWA

Wobec powyższego wnoszę do Rady Naukowej Dyscyplin Językoznawstwa i Literaturoznawstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu o dopuszczenie p. mgr Weroniki Kosmalskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego. **Wnoszę również o wyróżnienie rozprawy.**

Lublin, 5 grudnia 2025 r.

Wojciech Wondol